

Statenmededeling

Onderwerp
Aanpak Landelijk Gebied

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

Het Plan van Aanpak als de volgende stap van de Aanpak Landelijk Gebied.

Datum

4 februari 2025

Documentnummer

GS: 6063900

PS: 6072569

Programma

Natuur, Water en Bodem,

Aanpak Stikstof en

Landbouw en Voedsel.

Aanleiding

Onderstaande Statenmededeling is een vervolg op de [Statenmededeling van 15 oktober 2024](#). In deze Statenmededeling informeren wij uw Staten over de wijze van uitwerking van de Aanpak Landelijk Gebied (ALG): het versterken van de uitvoeringskracht en de actualisering en concretisering van de opgaven.

Bevoegdheid

De ALG is op zichzelf geen nieuw beleid, maar een handelingsperspectief dat richting geeft aan de uitvoering in het landelijk gebied ten behoeve van wettelijk doelbereik. De ALG past in de bevoegdheidsverdeling tussen GS en uw Staten. De ALG is vooral gericht op het versterken van de uitvoeringskracht en is daarmee een bevoegdheid van het college. Het uit te voeren beleid volgt uit eerder door uw Staten vastgestelde beleidskaders.

Rollen en belangen

In 2021 is de provincie gestart met de Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) waarin gebiedsopgaven voor natuur & water waren geformuleerd, met perspectief voor de landbouw. De provincie is één van de gebiedspartijen in de GGA en bevoegd gezag voor een groot aantal opgaven in het landelijk gebied. Gezien de wettelijke taken en opgaven op met name de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en de Kader Richtlijn Water (KRW), zet de provincie nu een stap door het versterken van de uitvoeringskracht en het concretiseren en actualiseren van de gebiedsopgaven, ook en juist nu het Rijk het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) heeft laten vallen en doorgaat met [de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur \(RLN\)](#). De provincie zal dan ook

vanuit haar verantwoordelijkheden meer regie moeten pakken in het landelijk gebied om tot uitvoering te komen.

Datum

4 februari 2025

Documentnummer

GS : 6063900

PS : 6072569

Kernboodschap

1. Uitvoeringskracht staat centraal

Het college zet de uitvoering van maatregelen gericht op wettelijk doelbereik centraal. De focus ligt daarbij op de 12 complexe GGA-gebieden, het oplossen van knelpunten in lopende groenblauwe projecten via 'knelpuntendossiers' en uitvoeren van overige projecten gericht op wettelijk doelbereik. Dit is van belang om Brabant op korte en lange termijn open te houden. Dit doen GS door de gebiedsopgaven snel te concretiseren en actualiseren (zie kernboodschap 2), te werken met een financieringsstrategie (kernboodschap 3) en de uitwerking van (grond)instrumenten (kernboodschap 4). Parallel wordt in Q1 2025 een eerste uitvraag gedaan aan de GGA-gebieden om met projectvoorstellen te komen. Mogelijkerwijs volgt later in 2025 nog een tweede uitvraag.

2. Actualisering en concretisering van de gebiedsopgaven

Het actualiseren en concretiseren van de opgaven helpt de GGA-gebieden bij het op- of bijstellen van de gebiedsvisies en uitvoeringsprogramma's per gebied, en geeft de mogelijkheid om concrete plannen te toetsen aan een zo groot mogelijke bijdrage aan (wettelijk) doelbereik. De verschillende doelen moeten altijd in samenhang worden gezien, hebben overlap en/of landen op dezelfde vierkante meter.

De gebiedsopgaven zijn te verdelen in "prioritaire" en "secundaire" groenblauwe opgaven. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat voor de gebiedsopgaven in alle gevallen geldt dat meerdere partijen, waaronder ook medeoverheden en gebiedspartners actief in het groenblauwe domein, aan de lat staan voor planuitwerking en uitvoering:

Prioritaire groenblauwe opgaven

Dit zijn opgaven op basis van wettelijke taken en bestuurlijke afspraken:

- Stikstofdoelen per Natura 2000-gebied → al duidelijk vanuit de [Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 2.0](#) (BOS)
- [Maatregelen Natuurdoelanalyses](#) (NDA's): binnen en buiten Natura 2000-gebieden (N2000) → duidelijk in Q1 2025 met pakketten van onderzoeken en maatregelen NDA's
- Overgangsgebieden → duidelijk in Q2 2025 vanuit programma Overgangsgebieden N2000
- [Natuurnetwerk Nederland](#) (NNN) → al duidelijk
- Hydrologie: generiek – gebiedsgerichte vertaling [Droogteagenda](#) (Brabant-breed 100-150 miljoen m3/jaar meer infiltreren, 100 mln m3/jaar minder onttrekken) en specifiek – hydrologische randvoorwaarden natuurdoeltypen realiseren
- KRW-opgave (beekherstel en verdrogingsbestrijding) → duidelijk vanuit [Regionaal Water- en bodem Programma](#) (RWP) en in Q1/Q2 2025

aangevuld met de uitwerking van het Addendum op het RWP, waaronder de KRW-opgave.

- Perspectief landbouw extensief/natuurinclusief (economisch rendabele exploitatie) in overgangsgebieden en hoogproductief duurzaam in de zone daarbuiten → richting duidelijk, deels afhankelijk van Overgangsgebieden en gebiedsgerichte uitwerking in GGA.

Datum

4 februari 2025

Documentnummer

GS : 6063900

PS : 6072569

Secundaire groenblauwe opgaven

Dit zijn opgaven, resultaatverplichtingen of bestuurlijke ambities die complementair kunnen zijn bij aan wettelijk doelbereik. Van belang om te realiseren, maar minder urgent dan de prioritaire doelen.

- Nieuw bos
- Groenblauwe dooradering
- Koolstofvastlegging in landbouwbodems

De uitwerking van overgangsgebieden en het (grond)instrumentarium zal het meest bepalend zijn voor het gebiedsproces en het doelbereik. In diezelfde lijn heeft u ook onlangs de [Statenmededeling 'sturen op grondgebruik'](#) ontvangen.

Daarnaast wordt aan de gebieden gevraagd niet alleen naar de groenblauwe opgaven te kijken, maar ook naar meekoppelende integrale belangen vanuit o.a. woningbouw, recreatie, energie, infrastructuur (rode opgaven), defensie en aspecten van leefbaarheid in het landelijk gebied. Dit biedt kansen om werk met werk te maken.

3. De 12 GGA-gebieden worden gevraagd om projecten gericht op doelbereik in te dienen

In de gebiedsprocessen is de afgelopen tijd gewerkt aan gebiedsvisies en (deel)gebiedsplannen en zijn projecten uitgevoerd en in ontwikkeling. Met het vaststellen van dit plan van aanpak wordt een eerste uitvraag aangekondigd aan de 12 gebieden om met projecten te komen gericht op doelbereik. Deze aankondiging is voorzien van de vijf beoordelingsfactoren (zie hieronder) en een indicatieve bandbreedte van provinciale middelen per gebied (zie 3.2). In februari 2025 volgt een nadere vraagspecificatie aan de gebieden met meer technische informatie over de wijze van indienen en beoordeling. Indien nodig komt er een tweede uitvraag later in het jaar.

Als provincie concentreren we ons op het realiseren van de groenblauwe opgaven. Bij de beoordeling van plannen zal de concrete mate van wettelijk doelbereik dan ook prioritair zijn. Op korte termijn projecten uitvoeren in het landelijk gebied gericht op doelbereik vraagt ook om keuzes en prioritering bij de beoordeling van projecten. Daarbij zijn vijf factoren belangrijk:

1. Effect doelbereik: Wat is de bijdrage van een project op doelbereik (natuur, water en klimaat) en perspectief landbouw?

2. Snelheid en uitvoerbaarheid: Is het project uitvoerbaar en kan het project binnen enkele jaren gerealiseerd worden?
3. Bestuurlijk draagvlak en maatschappelijk impact: Is er bestuurlijk draagvlak bij de partners en wat is de maatschappelijke impact op de omgeving?
4. Kosten: Wat kost een project, zijn de middelen beschikbaar en wat dragen partners bij?
5. Ruimtelijke inpassing: Hoe is de ruimtelijke impact van een project inpasbaar?

Datum

4 februari 2025

Documentnummer

GS : 6063900

PS : 6072569

4. Financiële strategie

De financiële strategie voor de aanpak landelijk gebied is een meerlaagse optelsom van financiële stromen die landen in het landelijk gebied: structurele provinciale middelen (bijvoorbeeld voor de realisatie van het NNN, incidentele provinciale middelen op basis van het Bestuursakkoord vertaald in de perspectiefnota (PPN) (bijvoorbeeld voor meer bos), middelen vanuit het Rijk (bijvoorbeeld middelen uit het Transitiefonds (versnellingsmiddelen '22 en no-regret) en Landelijk Programma Natuur (LPN)) en middelen vanuit de Europa (bijvoorbeeld Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB)). Daarnaast zullen ook middelen van andere partijen (bijvoorbeeld gemeenten en waterschappen) moeten bijdragen aan het realiseren van de doelen.

Door provinciale en externe geldstromen te combineren ontstaat een groter potentieel op wettelijk doelbereik dan bij gescheiden inzet van middelen. Er dient in verhouding veel geld in relatief korte tijd te worden weggezet. Dat benadrukt de noodzaak om scherpe keuzes te maken en het beschikbare budget zo efficiënt mogelijk aan te wenden en te kunnen verantwoorden. Om in gebieden tot uitvoering van maatregelen te komen, zijn naast financiële middelen ook (grond)instrumenten nodig.

5. Uitwerking (grond)instrumenten

Om in gebieden tot uitvoering van maatregelen te komen, zijn naast financiële middelen ook (grond)instrumenten nodig. Afhankelijk van de opgaven en plannen in de GGA-gebieden, zal er per uitvoeringsproject moeten worden bepaald:

- a) welke maatregelen worden getroffen, en
- b) welke instrumentenmix passend is om die maatregelen te kunnen realiseren.

Naast de provincie beschikken gemeenten en waterschappen ook over de nodige (grond)instrumenten, zoals (pacht)grond, financiën en ruimtelijke instrumentarium. De provincie gaat met hen in gesprek om de uitvoeringskrachten zoveel mogelijk te bundelen. De inzet van bijvoorbeeld Ruimte voor Ruimte als maatschappelijk ontwikkelaar kan hierbij dienen als een uitvoeringsinstrument. Dat vraagt een slim samenspel tussen uitvoeringskracht en instrumentarium van de gezamenlijke overheden, maar ook het stimuleren van particulieren en grondeigenaren in een gebied om beweging te krijgen. Per gebied zal dat maatwerk zijn.

6. Overgangsgebieden en perspectief voor de landbouw in die gebieden

Realisatie van wettelijke doelen vergt stevige aanpassing in het grondgebruik in delen van Brabant, naast een generieke verduurzaming (verkleining negatieve impact op natuur en milieu). In overgangsgebieden rond beschermde natuurgebieden en in beekdalen is een omschakeling nodig naar extensieve of natuurinclusieve landbouw.

Datum

4 februari 2025

Documentnummer

GS : 6063900

PS : 6072569

Om perspectief te kunnen bieden op extensievere bedrijfsvoering rond beschermde natuurgebieden en beekdalen wordt gestreefd naar een zo breed mogelijk palet aan opties voor agrariërs om te toe werken naar extensivering en natuurinclusieve landbouw (in lijn met de uitvoeringsagenda Landbouw & Voedsel). De [motie 124A-2024](#) waarin wordt opgeroepen de catalogus groenblauwe diensten in te zetten als één van de financiële instrumenten voor het bieden van dit perspectief, zal in lijn met bovenstaand in het programma Overgangsgebieden N2000 worden opgepakt.

7. Samen maken we Brabant

Met de focus op de uitvoering geeft GS een krachtig signaal af, wat passend is bij de urgentie rondom het behalen van de wettelijke doelen. De provincie wil, kan en moet aan de slag in het landelijk gebied en zal moeten richten, sturen en kiezen. Het is daarnaast echter goed om de gezamenlijke kracht van de Brabantse gebiedsprocessen in de GGA te blijven benadrukken. Voor een goede uitvoering én draagvlak is het samenspel in de GGA van groot belang.

Consequenties

1. Prioriteren en keuzes maken

Met de financiële strategie is er zicht op de beschikbare financiën op korte termijn, waarbij duidelijk is dat er op dit moment nog niet voldoende middelen beschikbaar zijn om de volledige optelsom van gebiedsopgaven te financieren. Daarnaast is de beschikbare capaciteit, zowel intern als extern niet oneindig. Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt wordt niet voorzien dat deze beperking volledig opgelost kan worden de komende vier jaar. Dit geeft mogelijk een risico voor de besteding van de no-regret middelen, omdat het Rijk voorschrijft dat deze middelen in 2026 besteed moeten zijn, en in 2028 uitgevoerd. Dit is een zeer korte termijn in relatie tot de complexiteit van de gebiedsprocessen, de gebiedsopgaven en de beschikbare capaciteit in de uitvoering. Hierdoor zullen scherpe keuzes gemaakt moeten worden, die consequenties kunnen hebben voor lopende uitvoeringsprojecten elders in Brabant.

2. Rolneming en concretisering heeft consequenties voor de samenwerking

Een aangescherpte rolneming van de provincie en meer duidelijkheid over de gebiedsopgaven kan in de GGA-gebieden het effect hebben dat partijen sneller naar de provincie kijken voor uitvoering; de provincie is immers ook probleemeigenaar van enkele urgente wettelijke doelen. Daarnaast hebben (uitvoerings)partners ook te maken met beperkingen op het gebied van capaciteit en beschikbare middelen.

Datum

4 februari 2025

Documentnummer

GS : 6063900

PS : 6072569

Doelbereik en snelheid zijn belangrijk voor de provincie. Om Brabant open te houden en de wettelijke onontkoombare doelen dichterbij te brengen. Als overheden beschikken we over een 'instrumentenmix' om te sturen van 'zachte' communicatieve en stimulerende instrumenten (zoals subsidies) tot 'harde' regulerende en realiserende instrumenten. Om wettelijke doelen te bereiken is het nodig om in kwetsbare gebieden gericht en situationeel ook regulerend instrumentarium onder de Omgevingswet in te zetten, als onderdeel van de instrumentenmix. Daarom zullen we ook provinciale kaders voor natuur en water aanscherpen via de Omgevingsverordening. Met de aangescherpte kaders scheppen we duidelijkheid en kunt u tot goede planvorming en projectvoorstellen komen.

3. Landelijke en juridische ontwikkelingen hebben impact op het landelijk gebied

Ontwikkelingen in het landelijk gebied hebben de afgelopen jaren niet stil gestaan en zullen ook de komende tijd in beweging blijven, zoals bijvoorbeeld juridische uitspraken en landelijke ontwikkelingen. Zo heeft de Minister van Landbouw, Voedselzekerheid, Visserij en Natuur (LVVN) in [de kamerbrief van december 2024](#) de eerste contouren beschreven van haar nieuwe aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN), ter vervanging van het NPLG. De focus van de aanpak richt zich, in navolging op het regeerprogramma, op 'de boer aan het roer' en 'gebiedspecifiek en uitvoeringsgericht' werken. Het Ministerie ziet haar aanpak vooral als aanvullend op stimuleren, subsidiëren, ondersteunen en vrijwilligheid. Het is nog niet duidelijk in welke mate deze aanpak bijdraagt aan het wettelijk doelbereik; deze informatie ontbreekt vooralsnog in deze kamerbrief. Wij volgen de verdere uitwerking van deze aanpak en benadrukken daarbij het urgente belang om resultaten te behalen in gebieden voor onze wettelijke doelen op het gebied van natuur, water en klimaat. De ALG sluit in ieder geval aan bij de wens van het Ministerie om in gebieden met uitvoering aan de slag te gaan.

Europese en internationale zaken

In de Aanpak Landelijk Gebied wordt de focus gelegd op het concretiseren en versnellen van de uitvoering van internationale verplichtingen op het gebied van natuur, water en klimaat (VHR en KRW).

Communicatie

Naar aanleiding van het besluit van GS en deze Statenmededeling wordt een persbericht verstuurd. Ook plaatsen we een nieuwsbericht op de provinciale website. Alle GGA-gebieden ontvangen een brief met algemene en gebiedspecifieke informatie over de Aanpak Landelijk Gebied. Tevens ontvangen zij deze Statenmededeling. We houden in februari 2025 een webinar voor (gebieds)partners en overige stakeholders om hen te informeren over Aanpak Landelijk Gebied.

Vervolg

De ALG kent verschillende vervolgstappen waar PS over geïnformeerd zullen worden. Dit gaat in ieder geval om het programma Overgangsgebieden N2000.

Tot slot biedt GS PS aan om de ALG toe te lichten in een themabijeenkomst, die door de agendavergadering geagendeerd kan worden.

Bijlagen

1. Plan van Aanpak Landelijk Gebied
2. Brieven aan de 12 GGA-gebieden

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA

Datum

4 februari 2025

Documentnummer

GS : 6063900

PS : 6072569